

**Aki megrendelte: Fülöp Géza,
aki a megrendelést teljesítette:
Fülöp Géza, avagy átfogó
monográfia az információról**

Jól tette az „innen is, onnan is” druszák közül a budapesti, hogy az ELTE Bölcsészettudományi Karának Jegyzetbizottsága nevében megrendelte a marosvásárhelyi druzsánál *Az információ* (1990) című művének a magyarországi viszonyok és a „szárnyas idő” megkövetelte bővítését-átdolgozását. E megrendelésnek és az azt követő szerzői adalékmunkának köszönhetően született meg az az átfogó monográfia, amely az információról az „új, de gyorsan változó, elavuló, hamar érvényüket veszítő elektronikai, kommunikációs és informatikai eredmények [inkább: quasi és időközi eredmények!] közül megpróbálta számbavenni és megfogalmazni a maradandó, s hosszabb távra érvényes s gyakran matematikai formulákba is önthető igazságokat, törvényszerűségeket”, mint azt a budapesti druzsa konstatálja a marosvásárhelyi (őt a továbbiakban a KF úzusa szerint M. Fülöp Gézának aposztrofáljuk) teljesítményéről. Ez a maradandóra koncentráció esetünkben eleve megalapozott volt, amit az is bizonyít, hogy a most kibővített és átdolgozott kiadásban megjelent mű „mind alapelveiben, mind felépítésében lényegében azonos [maradhatott] az első kiadással”.

M. Fülöp a lehető legtágabb értelemben szól az információról, illetve a vele kapcsolatos – hadd írjuk így – „jelenség- és folyamatgyetemről”. Ehhez két,

FÜLÖP Géza, M.
Az információ / Fülöp Géza ; (kiad. az)
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar. - 2. bőv. és
átd. kiad. - Bp. : ELTE BTK, 1996. - 178
p. ; 29 cm

egy-egy megrendelői és szerzői előszóval és 286 tételnyi (a monográfiában egytől-egyig felhasznált) irodalom jegyzékével körülveve 5 fő részre, 18 fejezetre, 48 al- és itt-ott még további „annál is alabb” fejezetre volt szüksége.

A monográfia első fő része mindössze két oldalnyi terjedelemben az „információ 1948-ban történt felfedezésével” foglalkozik. Ekkor jelent meg ui. *Norbert Wiener* kibernetikát megfundáló könyve és *Claude Shannon* matematikai információelméletet felfedező tanulmánya. Ettől kezdve igen sokan és sokfelől közelítve vizsgálták az információt. A felismerések fokozatosan felvették az információ tudománnyá rendeződésének igényét, amelyről napjainkban elmondható, hogy az erőfeszítések ellenére mindmáig „nem létezik, nem tudjuk megmondani milyen lesz, de van létjogosultsága, s helye előre meg van határozva”. Ez a hely minden bizonnyal az interdiszciplináris tudományok körében található. Mint ilyen „az információ tulajdonságait, ‘viselkedését’ tanulmányozza mindenfajta rendszerben”. Két fókuszpontja van, egyfelől az információ jelensége, másfelől az ember kapcsolata ezzel a jelenséggel.

Ez az első fő rész a „bevezetés a problematikába” címet is joggal viselhetné, mert mint az iménti kivonataból is kitűnik, erről van benne szó. A második fő rész *Információ, valószínűség, bizonytalanság* címen a shannoni és a szemantikai információelméletet, az információközlési csatornákat, az átvitel közben használt kódokat, az információ és az entrópia, illetve az információ és a filozófia (ezen belül az ontológia és ismeretelmélet) kapcsolatát tárgyalja, végül a „matematikai információelmélet ikertestvéréről”, a kibernetikáról értekeznek. Összefoglalóan megállapítja, hogy „egyes vélemények szerint az információelmélet a kibernetika fejezete, mások szerint éppen fordítva”.

Az információelméleti és kibernetikai megközelítéseket követően szerzőnk elindul az élet, az ember, a társadalom információ általi meghatározottságának kifejtése felé. A harmadik fő rész ennek megfelelően az *Információ és élet* címet viseli. Keretében a sejtstruktúra és -élet, az élő szervezetekben lezajló információs folyamatok, a genetikai információ (a DNS és RNS, a fehérjék, a replikáció, az átírás és átfordítás, a génműködés és szabályozás, a mutációk) bemutatását követően kerül sor a sejtben lezajló információs folyamatok, a sejtközi információáramlás, ezen belül az endokrin rendszer, az idegrendszer és az agy (itt további bontás is van, úm. a neuron, a hogyan közlekednek az információk az idegrendszerben, a központi idegrendszer, az agy felépítése, az érzékelés, a látás, a hallás, a szag- és ízérzékelés, a testérzékelés, az interocepció), a tanulás és memória és a pszichológiai modellek igencsak szerteágazó ismeretkörének előadására.

A negyedik rész *Információ és kommunikáció* címen a jelekről és jelrendszerekről (ezen belül a jelformák kialakulásáról, a jeltudomány történetéről, a jel mibenlétéről, a jeltipológiáról, a szemiozisz dimenzióiról, a társadalmi jelrendszerekről), a nyelvről (ezen belül a nyelvtörténetről, a beszéd és a nyelv

különbségéről, az írásról, a nyelv jelrendszer mi-
benlétéről) a kommunikációról (úm. a kommuni-
káció fogalmáról, folyamatainak osztályozásáról, az
interperszonális kommunikációról, a kis csoportos
és a tömegkommunikációról, a kommunikációs za-
varokról, a művészi kommunikációról) és az állati
kommunikációról mondja el a meghatározó tud-
nivalókat.

Az *információs társadalom* taglalása teszi ki az öt-
dik fő részt. Benne egyfelől az információ forradal-
mának jelenségei, másfelől az információs társa-
dalom tényleges és vélt antiómiái kerülnek elemzés-
re. Az elsőként említett rész technikai-technológiai
jellegű, s mint ilyen az elektronika fejlődését, a szá-
mítógépet, a távközlést, a mesterséges intelligen-
ciát, a természetes nyelv megértését, az alakzatfelis-
merést, a szakértőt, a dedukciós és a tanuló rend-
szereket, valamint a robotikát tárgyalja. A máso-
dikként említett rész az információgazdaságról, az
infrastruktúráról értekezik, s azoknak a remények-
nek és félelmeknek előadásával fejeződik be, ame-
lyeket az eddig soha nem tapasztalt technikai-tech-
nológiai változások keltenek bennünk. A szerző itt
igen gondosan adja elő a létező pro és contra véle-
ményeket születőben lévő „szép új világunkkal”
kapcsolatban.

M. Fülöp monográfiájának előbb „számszaki”,
majd pedig tárgyszavakban történő ismertetését
több okból is elengedhetetlennek tartottam. Min-
denekelelt azért, hogy kitűnjék: ez az alakuló új tu-
dományág valóban interdiszciplináris, hiszen kény-

telen a legkülönbözőbb tudományágak ismeretei-
nek – mintegy – áthangszerelésére, egyetlen szem-
pontnak történő megfeleltetésére. Azután azért is,
mert egyfajta „hommage”-zal szerettem volna élni
M. Fülöp Géza igen sokoldalú, katonai kifejezéssel
élve: körkörös és elmélyült felkészültsége iránt.
Végül azért, hogy megemlíthessem: a szerző által
használt „legfiatalabb” forrásdokumentum 1992-
ből való, miközben 1993 végén, Delors ún. *Fehér*
könyvével indult el, majd a Bangemann-jelentéssel
és Al Gore globális információs elképzelésének rea-
lizálásával folytatódott a fejleménysor, amelyet biz-
vást nevezhetünk az Internet diadalútjának. E mo-
nográfia megjelenésének átfutási lassúsága miatt a
szerző nem szólhatott a fentiekről, még kevésbé
azokról a hatásokról, amelyeket azok az informá-
cióügyben előidéztek.

Szerzőnk mondanivalójának kifejtése közben vilá-
gos és sallangtalan köznyelvet használ, távol áll tőle
minden nagyképű nyakatekertség. Irodalomjegyzé-
kének formai megoldása kvadrál a hivatkozási gya-
korlattal (szerző + megjelenési év). Az összeállítás
egyetlen szereplője, hogy orosz nyelvű szövegei hol a
régiben, hol pedig az új átírási szabványt követik. A
szöveg megértést 36 ábra segíti elő.

Miközben a megrendelői előszó a művet – érdeme-
nek megfelelően – „minden érdeklődő magyaror-
szági olvasó szíves figyelmébe” ajánlja, forgalmazási
mikéntjére nem találtam benne semmiféle eligazi-
tást, ISBN száma sincs.

Futala Tibor